

Wioletta Kwiatkowska
wkwiatka@umk.pl
Małgorzata Skibińska
gosiek@umk.pl
Katedra Dydaktyki i Mediów w Edukacji
Wydział Nauk Pedagogicznych
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Toruń

Koncepcja pięknego umysłu w kontekście wybranych blogów internetowych

Wprowadzenie

Technopol XXI wieku przyniósł ogromny postęp cywilizacyjny i rozwój narzędzi technologii komunikacyjno-informacyjnych wprowadzając do procesu komunikacji znaczące modyfikacje. Z jednej strony opanowane zostały bariery ograniczające możliwość komunikacji międzyludzkiej: czas i przestrzeń, a dostępność tych narzędzi zintensyfikowała skalę komunikacji masowej i interpersonalnej. Jednak z drugiej strony potęgują się trudności i zagrożenia w komunikowaniu się, przypominające jakość komunikacji z okresu społeczeństw plemiennych działających natychmiastowo i w oparciu o doznania zmysłowe i emocje. Dominująca prawa półkula mózgowa ograniczała wówczas zdolności obiektywnej obserwacji i logicznego działania. Według Marshalla McLuhana, dzięki mediom współcześni obywatele znów działają w przestrzeni akustycznej i dotykowej. Niesie to ryzyko posiadania niedostatecznej umiejętności analizy i syntezy oraz krytycznej oceny napływających informacji (szczególnie tekstowych), a także interpretacji i generowania nieadekwatnych reakcji emocjonalnych, wywołanych przez odbierane pośrednio treści (komunikaty pozbawione są bowiem warstwy niewerbalnej, uzupełniającej znaczenie i kontekst informacji).

Komunikowanie to podstawowy proces socjalizacji w społecznościach ludzkich oraz kulturowo i społecznie osadzona czynność życiowa człowieka. Człowiek, jako istota społeczna działa w oparciu o komunikację, która jawi się jako przekaz informacji, wspólnota i uczestnictwo [Kron, Sofos, 2008, s. 48]. To w wyniku komunikowania się z innymi członkami społeczeństwa, człowiek staje się indywidualną, niepowtarzalną jednostką danej społeczności i pełnowartościowym przedstawicielem gatunku ludzkiego.

W wyniku rewolucji informacyjnej żyjemy w „połączonym świecie”, „epoce połączeń”, „ludzkiej sieci”, „społeczeństwie sieciowym”. Życie współczesnych jednostek zostało zdominowane przez korzystanie z sieci. Statystyczny mieszkaniec rozwiniętego społeczeństwa poświęca 5-7 godzin wolnego czasu na radio i telewizję, rozmowy telefoniczne, Internet [van Dijk, 2010, s. 9, 10]. Społeczeństwa sieci funkcjonują w oparciu o działalność pojedynczych jednostek funkcjonujących w różnych sieciach, nie tylko lokalnych (rodzina, sąsiedztwo, praca), ale także tych rozproszonych, społecznych.

Spółeczeństwo to ma więc zasięg „glokalny” (lokalny i globalny jednocześnie). Układ jego składników przestaje mieć związek z określonym czasem i przestrzenią. Czas i przestrzeń dostosowywane są bowiem do indywidualnych potrzeb i możliwości jednostek. Spółeczeństwo sieci ulega fragmentaryzacji i rozproszeniu. Oznacza to, że gęstość kontaktów i siła więzi jest mniejsza w porównaniu z rodzinami i grupami lokalnymi społeczeństwa masowego. Pojedyncze osoby nawiązują kontakt i tworzą więzi z innymi osobami spoza grup lokalnych, do których przynależą. Dzięki urządzeniom telekomunikacyjnym powstają niespotykane wcześniej możliwości nawiązywania kontaktów interpersonalnych [van Dijk, 2010, s. 56, 57], co wyzwała częstość i łatwość ich nawiązywania. W społeczeństwie sieciowym jednym z najpopularniejszych mediów komunikacyjnych jest niewątpliwie Internet. Komunikacja internetowa jawi się jako dynamiczny i twórczy proces wymiany informacji za pośrednictwem komputera, umożliwiając porozumiewanie się pojedynczych jednostek, grup lub mas oraz natychmiastowe sprzężenie zwrotne. Proces komunikacji internetowej prowadzi do wykreowania przez partnerów wspólnej rzeczywistości, a także do przekazania rozmówcy pożądanego (nie zawsze zgodnego z prawdą) wizerunku samego siebie. Interaktywność oraz anonimowość partnerów pozwala na twórcze kreowanie rzeczywistości, co z kolei odbywa się kosztem rzetelnej wymiany empirycznie weryfikowalnych faktów, dotyczących zarówno otoczenia fizycznego komunikujących się partnerów, jak i ich samych [Miotk-Mrozowska, 2009, s. 37]. Sposób odbierania i przetwarzania informacji uzależniony jest więc przede wszystkim od złożoności i organizacji struktur poznawczych, czyli typu umysłowości, warunkowanego czterema podstawowymi funkcjami psychicznymi: percepcją, intuicją, myśleniem oraz uczuciami (C. G. Jung, Cz. Nosal) [Miotk-Mrozowska, 2009, s. 78]. O jakości funkcjonowania umysłu, świadczy niewątpliwie sposób porozumiewania się jednostki za pomocą języka.

Piękny umysł jako przejaw kultury poznawczej

Przez „umysł” rozumiemy kompleks zdolności umożliwiających powstanie subiektywnego obrazu świata dzięki procesom poznawczym i aktywnej eksploracji. Subiektywny obraz świata obejmuje świat fizyczny, relacje społeczne oraz wyobrażenia dotyczące samego siebie. Specyficzną własnością umysłu jest świadomość, zdolność do „zdawania sobie sprawy” z własnych procesów poznawczych. Struktura umysłu tworzy się w wyniku działań jednostki, napędzanych własnymi potrzebami i możliwościami poznawczymi, jest więc rezultatem niepowtarzalnej historii każdego człowieka [Duch, 2002, s. 200]. Właśnie indywidualne doświadczenia i wiedza człowieka sprawiają, że umysł się doskonali, jednak o jego pięknie czy głębi przekonać się można jedynie w wyniku interakcji, komunikacji z drugim człowiekiem. Według Edwarda de Bono piękny umysł to umysł doceniany, podziwiany przez innych, zazwyczaj w trakcie konwersacji, dyskusji, ponieważ znaczenie ma to, w jaki sposób używa się swojego umysłu. Nasze naturalne przyzwyczajenia związane z myśleniem oraz z rozmową, razem z naciskiem na „walkę” na argumenty i próbę, by udowodnić ludziom, że nie mają racji, wcale nie są piękne [de Bono, 2009, s. 227]. Jako główne przymioty piękna w umyśle cytowany powyżej autor wskazuje:

- szczerze poszukiwanie porozumienia z osobą, z którą się rozmawia;

- umiejętnie niezgadanie się z szacunku dla prawdy oraz obiektywnego i dogłębnego zbadania tematu; dążenie do eliminacji subiektywnej interpretacji faktów, zjawisk, danych wynikających z:
  - błędów w logice i złej interpretacji danych, faktów, zjawisk,
  - selektywnego postrzegania,
  - emocji wynikających z uprzedzeń i stereotypów,
  - różnych doświadczeń,
  - daleko idących nieuzasadnionych uogólnień i szacowań,
- wyrażanie i zgoda na różniące rozmówców kwestie; określenie podstaw tych różnic tj. wartości, doświadczenia i punktów widzenia;
- prowadzenie interesującej i efektywnej dyskusji przez:
  - wymianę niezwykłych, nieznanych rozmówcy informacji,
  - wysuwanie alternatyw, innych możliwości,
  - bawienie się pomysłami, szukanie domyślnych, hipotetycznych rozwiązań pewnych zjawisk, problemów i rozważanie na serio propozycji rozmówcy,
  - popieranie stanowiska, z którym się zgadzamy poprzez wyrażenie swojej opinii, wiedzy i doświadczenia w danym obszarze,
  - w przypadku niezrozumienia prośenie o dodatkowe wyjaśnienia,
  - przyznanie się do swojej niewiedzy w jakimś zakresie,
  - ilustrowanie problemów/zjawisk przykładami i opowieściami,
- umiejętnie słuchanie/czytanie rozmówcy możliwe dzięki:
  - cierpliwości i uważnemu słuchaniu/czytaniu,
  - Powtarzaniu, które ma na celu potwierdzanie najważniejszych tez dla lepszego zrozumienia komunikatu, jego celów i intencji wypowiedzi rozmówcy,
  - zadawaniu pytań i prośb o szczegóły – podkreśla to uwagę i zainteresowanie rozmową oraz pozwala na głębsze zbadanie problemów, eliminowanie błędów i wyjaśnienie ewentualnych niejasności,
- szukanie innych możliwości poprzez wypróbowanie różnych punktów widzenia lub ich umyślne tworzenie oraz próbę ich uzasadnienia;
- uświadomienie i eliminowanie silnych emocji i uczuć wpływających na ograniczenia spostrzegania, logiczne wybory i opinie poprzez:
  - wyrażenie wewnętrznej zgody na przyjęcie wszystkich informacji, czy argumentacji stanowiska rozmówcy,
  - kulturalne wyrażenie własnych emocji i priorytetowych wartości, pozwalające zrozumieć rozmówcy powody naszych decyzji, opinii czy stanowiska.

Piękny umysł to nie tylko posiadanie pięknych myśli i sprawne rozwiązywanie problemów, ale sprawdzenie jego możliwości, kultury poznawczej w zderzeniu z innymi umysłami, podczas zgłębiania tematu w trakcie rozmowy, dyskusji. To piękny umysł w akcji.

We współczesnym świecie dostrzegamy zjawisko pogrążenia ludzi w kulturze obrazkowej, zarzucenia ich ogromną ilością gotowych informacji, bez konieczności doszukiwania się w nich prawdy i sensu, z przymusem dosłowności. Problem jaki się z tym wiąże to nie tylko analfabetyzm w czytaniu, pisaniu i rozumieniu tekstów, lecz „analfabetyzm mentalny” określany jako brak umiejętności posługiwania się zasadami i metodami ogólnej

kultury poznawczej wspomagającej poznanie i myślenie, na którą składają się m.in.: krytyczny stosunek do posiadanej wiedzy, ujmowanie spraw w szerokim kontekście, patrzenie z wielu perspektyw, szukanie uwarunkowań i uzasadnień, przewidywanie konsekwencji, unikanie myślenia życzeniowego, szukanie dobrego poinformowania, refleksyjność. [Pietrasiński, 2008, s. 32; Pietrasiński, 2001, s. 53]. Brak kultury poznawczej właściwy jest dla osób o umysłach płytkich, którzy przypisują sobie zawsze rację i mądrość, a tym samym zatrzymują się w rozwoju. Tacy ludzie, nie zastanawiają się nad tym kim są. Żyją niemal wyłącznie zaspokajaniem własnych potrzeb i pragnień, są roszczeniowi. Tym samym uważają, że wszystko się im należy i słuszna jest tylko ich opinia. Człowiek płytkiego umysłu nie szuka innych punktów widzenia, nie stawia pytań i nie dostrzega problemów dopóki nie staną się one dla niego zbyt dokuczliwe. Za swoje niepowodzenia wini innych, myśli życzeniowo, argumenty innych osób uważa za nieistotne.

Przeciwieństwem umysłu płytkiego jest umysł głęboki, który cechuje człowieka o krytycznym stosunku do swej wiedzy, samodzielnym myśleniu oraz posiadaniu umiejętności dostrzegania problemów i stawiania pytań. W kształtowaniu umysłów głębokich niezwykle istotną rolę odgrywa dążenie do:

- samodzielności (nieuznające tematów tabu, wykraczanie poza utarte schematy),
- refleksyjności (wyróżnia się docieklivością, rozpatrywaniem spraw w świetle ich uwarunkowań i konsekwencji),
- systemowości (ujmowanie spraw w powiązaniu z innymi),
- podporządkowania zasadzie dostatecznej racji (domaganie się uzasadnień i krytyczna ocena tego, co wiemy i czego dowiadujemy się od innych).

W życiu unikamy systematycznej autorefleksji i poprzestajemy na incydentalnym wglądzie we własne zachowanie dopiero przy okazji większych niepowodzeń lub w momencie traumatycznych przeżyć.

Twórca cybernetyki Wiener pisał: *Nasze środowisko poddaliśmy tak radykalnym zmianom, iż musimy teraz poddać zmianom nas samych, aby móc w nim istnieć.* Wzrastająca rozbieżność między ograniczonymi możliwościami poznawczymi a coraz bardziej komplikującą się strukturą rzeczywistości utrudnia proces adaptacji i samorealizacji człowieka [Kozielecki, 1996, s. 288]. Potrzebne są więc zasadnicze zmiany w systemie osobowości i umyśle człowieka. Józef Kozielecki wspomina o konieczności zmian proporcji między siłami orientacji typu „mieć” i „być”, rezygnacji z wielu celów hubrystycznych na rzecz celów ogólnoludzkich. Wskazuje także konieczność rozwijania dialogu i współpracy międzykulturowej, wzmocnieniu kontroli nad emocjami oraz powrotu do takich wartości, jak dobra wola, odpowiedzialność i zaufanie.

W obliczu ekspansji nowoczesnych technologii, wzrostu ich znaczenia oraz przenikania do wielu obszarów życia ludzkiego, coraz częściej zwraca się uwagę na problem degradacji wartości humanistycznych. Stąd coraz częściej postuluje się potrzebę stworzenia systemu wychowania humanistycznego, którego celem byłoby kształcenie myślących, świadomych siebie i swoich możliwości jednostek ludzkich, gotowych do podejmowania decyzji w oparciu o posiadany system wartości i dostosowujący swoje działanie do aktualnych warunków społecznych. Douglas H. Heath [Kozielecki, 2000, s. 248] sformułował pięć głównych zadań wychowania humanistycznego: 1) dążenie do integracji

osobowości; wychowywanie ludzi, których myśli i działania byłyby zgodne; 2) rozwój autonomii jednostki; uniezależnienie jej od przypadkowych bodźców i nacisków zewnętrznych, a także od przeszłości; 3) kształtowanie postaw allocentrycznych; koncentrowanie uwagi na innych, a nie na samym sobie; 4) rozszerzanie świadomości; wychowywanie ludzi zdolnych do refleksji nad życiem; 5) formułowanie tożsamości, która pozwala odpowiedzieć na pytanie „kim jestem?”, która jest względnie stabilnym układem w zmieniającym się świecie. Realizacja celów wychowania humanistycznego wymaga stałej weryfikacji poprzez czyny i postawy jednostki i osadzenia działań wychowanków w kontekście kultury i jej narzędzi. Odbieranie, przeżywanie wytworów kultury (również współczesnej) pozwala zrozumieć siebie, przeżycia swoje i innych, uczy perspektywy myślenia i autorefleksji. Internet, jako niezaprzeczalny twór kultury ludzkiej stanowi idealne tworzywo edukacyjne. To swoiste środowisko próżności, szpetoty i piękna, prawdy i zakłamania, rzetelności i mierności jest niewątpliwie wdzięcznym tworzywem pracy wychowawczej i szkoleniowej.

Blog i blogosfera jako forma komunikacji interpersonalnej w Internecie

Specyficzną formą komunikacji internetowej jest blog. Jego nazwa pochodzi od angielskiego słowa *weblog*, co można tłumaczyć jako „rejestr internetowy”. To rodzaj dziennika, pamiętnika prowadzonego w Internecie w formie strony internetowej, na której autor umieszcza chronologicznie zapiski swoich bieżących przeżyć i przemyśleń oraz różne, jego zdaniem, interesujące informacje [Słownik..., 2006, s. 19]. O ile tradycyjny pamiętnik pisany jest z reguły „do szuflady”, o tyle cechą charakterystyczną blogu jest jego dostępność dla wszystkich użytkowników Internetu, którzy dodatkowo mają zazwyczaj możliwość komentowania wpisów autora. Drugą charakterystyczną cechą jest anonimowość zarówno jego autora, jak i piszących komentarze czytelników [Zabawa, 2009, s. 61], którzy często kryją swoją tożsamość za enigmatycznie brzmiącymi pseudonimami. Jako pozostałe cechy blogów można wymienić za Bożeną Witosz: 1) interaktywność (wyrażana przez potrzebę kontaktu z odbiorcami), 2) nacisk na atrakcyjność przekazu, 3) przestrzenne rozgałęzienie tekstu (dzięki linkom), 4) heterogeniczność, 5) wielokodowość (możliwość dodania obrazu, animacji czy dźwięku) oraz fragmentaryczność [Witosz, 2005, s. 190-192 (za:) Zabawa, 2009, s. 62]. Często spotkać się można z hipertekstową strukturą blogów tzw. blogosferą. Poprzez linki w treści wpisów, komentarzy lub tzw. blogrolle – lista polecanych blogów i stron WWW zamieszczonych w obrębie prowadzonego pamiętnika – tworzy się swoista sieć społeczna. Analiza czynnikowa badania ankietowego przeprowadzonego przez firmę *Gemius* i serwis *Blox.pl* [Zając i in., 2007, s. 5] prowadzi do wyróżnienia pięciu typów blogów ze względu na rodzaj treści i motywację ich prowadzenia:

- blogi osobiste – pisane w celu zachowania pomysłów, doświadczeń i uczuć na przyszłość oraz wyrażania uczuć; ich treści dotyczą własnego życia prywatnego;
- blogi zawodowe – pisane w celach zawodowych lub naukowych oraz opisujące tematy zawodowe;
- blogi opisujące świat – pisane w celu wyrażania opinii, opisują bieżące tematy ważne lokalnie, dla kraju lub świata lub tematy związane z zainteresowaniami autora;

- blogi związane z hobby – główne powody ich pisania to zainteresowania i hobby, a treści zawierają własną twórczość ich autorów;
- blogi relacyjne – pisane w celu podtrzymywania kontaktu z przyjaciółmi i znajomymi lub w celu nawiązania nowych kontaktów.

Pisanie bloga najczęściej służy wyrażeniu osobistych odczuć i emocji (65%) lub opinii (64%) autora oraz zachowaniu pomysłów, doświadczeń i uczuć na przyszłość (60%). Ważnym aspektem blogowania są funkcje społeczne – niemal połowa osób badanych pisze bloga w celu nawiązania nowych kontaktów (28%) lub podtrzymywania kontaktu ze znajomymi (27%, łącznie 44%) [Zając i in., 2007, s. 5].

Odrębnym typem blogów są tzw. blogi edukacyjne zwane inaczej edublogami. Można zaliczyć je do grupy blogów zawodowych. W źródłach polskich nie funkcjonuje oficjalna definicja tego rodzaju dzienników internetowych, jednak można określić edublog jako blog o tematyce i charakterze edukacyjnym, wspierający proces nauczania-uczenia się lub poradnictwa pedagogicznego. Nauczyciele przyjmują dwojaką funkcję:

1. tzw. edublogera – czyli autora edubloga,
2. komentatora uczniowskich blogów edukacyjnych.

Nauczycielski blog może służyć jako forma komunikacji z uczniami lub ich rodzicami. Założenie i prowadzenie internetowego pamiętnika nie stwarza większych trudności technicznych. Pozwala zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi edytować i dodawać treści w dowolnym czasie i miejscu. Edublog może służyć wymianie informacji i myśli z uczniami, realizacji projektów, prac domowych, prezentacji ważnych dat i wydarzeń, a co najważniejsze pomaga ćwiczyć umiejętność pisania i komunikacji, wyrażania myśli i argumentowania stanowisk. Stanowi pretekst do prowadzenia procesu badawczego. Dostarcza nauczycielowi informacji o uczniach oraz umożliwia budowanie i rozwijanie relacji interpersonalnych pomiędzy autorem i komentatorami.

Analiza komentarzy w edukacyjnych blogach studenckich

W ramach międzynarodowej współpracy Katedry Dydaktyki i Mediów w Edukacji Wydziału Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i College Nesna w Norwegii podjęte zostały działania, aby wykorzystać w procesie dydaktycznym potencjał nowych technologii. W tym celu pracownicy Nesna University College przygotowali program przedmiotu o nazwie „ICT in Social Life”, który był realizowany przez prawie dwa semestry w formule e-learningowej na platformie Moodle administrowanej przez norweską uczelnię. W ramach przedmiotu studenci i nauczyciele (norwescy, hiszpańscy, polscy) otrzymali dostęp do elektronicznej klasy, w której znalazły się materiały edukacyjne oraz informacje związane z realizacją przedmiotu. Realizowane zagadnienia koncentrowały się wokół pojęcia społeczeństwa informacyjnego z wydzieleniem następujących obszarów tematycznych: socjo-kulturowe aspekty ICT, edukacyjne aspekty ICT, etyczne aspekty ICT. Praca w kursie na platformie Moodle polegała na prowadzeniu zewnętrznego bloga tematycznego związanego z tematyką i celami przedmiotu.

W projekcie wykorzystana została metoda e-portfolio, wspierająca uczenie się z użyciem blogów. Metoda ta pozwala uczącemu się na zapisywanie osiągnięć i planowanych celów oraz monitorowanie postępów i rozwoju osobistego w kontekście

edukacyjnym i zawodowym. Właściwie zaprojektowane e-portfolio, umożliwia uczącemu się ocenę tych postępów, prezentację nabytych kompetencji oraz wiążących się z nimi umiejętnościami. Jego podstawową zaletą jest możliwość łatwej modyfikacji i prezentacji wybranych obszarów w zależności od kontekstu. Pozwala na dynamiczne komentowanie i zapisywanie refleksji, co znacznie indywidualizuje prace uczącego się.

Podjęcie problematyki nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w odniesieniu do współczesnej edukacji należy do powinności środowisk naukowych zajmujących się zagadnieniami pedagogiki medialnej. Nabyte doświadczenie praktyczne podczas realizacji omawianego edukacyjnego przedsięwzięcia o charakterze międzynarodowym, a także posiadana przez nas wiedza płynąca z doświadczeń, literatury, konferencji, szkoleń i niezliczonych rozmów, pozwalają na możliwość podjęcia rozważań, których celem przewodnim jest analiza komentarzy w edukacyjnych blogach internetowych na przykładzie międzynarodowego projektu „Pilot project on international course in digital learning environment”. W wyżej wymienionym projekcie uczestniczyli m.in. studenci toruńskiej pedagogiki [Kwiatkowska, 2011].

Blog można określić również jako środowisko rozwoju społecznych interakcji poprzez możliwość pisania komentarzy do poszczególnych postów, dając podstawy do konwersacji. Ponadto blog w przeciwieństwie do forum dyskusyjnego jest moderowany przez jego autora, co przejawia się pełną kontrolą nad pojawiającymi się komentarzami i możliwością ich usunięcia. Blogi są dobrym rozwiązaniem dla tworzenia i udostępniania treści w Internecie. Pisanie internetowego dziennika pomaga uczącym zorganizować ich myśli, odpowiednio je wyrazić, zobiektywizować. Pisząc, zastanawiamy się, tym samym spowalnia się nasze działanie, przyswajanie faktów, zaczynamy szukać odwołań, zadawać pytania. To, co robimy, nabiera dla nas większego znaczenia. Większa jest świadomość uczenia się. Podjęcie refleksji nad nowym problemem stanowi wyzwanie dla uczącego się, które wyzwala w nim autentyczną kreatywność, samodzielność i odpowiedzialność. Pojawia się szansa na pielęgnację umysłu, sprawdzenie jego głębokości czy też po prostu piękna.

Aby dokonać szczegółowej analizy komentarzy na blogach posłużono się klasyfikacją autorstwa Roberta F. Bales'a o nazwie „Proces Analizy Interakcji” (IPA – ang. Interaction Process Analysis). IPA pozwala na szczegółowe opracowanie aktów konstytutywnych interakcji w małych grupach: pozytywne i negatywne reakcje emocjonalne, stawianie pytań oraz udzielanie odpowiedzi. Ta teoria zachowania grupowego dostarcza wartościowych narzędzi analizy zachowania w małej grupie. W swoim analitycznym schemacie autor rozważa cztery podstawowe problemy, wobec których staje grupa:

A. Komentarze socjoemocjonalne w zakresie pozytywnych reakcji:

1. solidaryzowanie się, podnoszenie statusu innych, udzielanie pomocy, nagradzanie;
2. rozładowanie emocji, żarty, śmiech, zadowolenie;
3. zgadzanie się, pokazywanie, akceptacja, rozumienie, podzielenie zdania, zgodność.

B. Komentarze w obszarze odpowiedzi i wskazówek:

4. sugestie, kierunek, autonomia dla innych;
5. wyrażanie opinii, oceny, uczuć, analiza, działanie;
6. informacje, powtarzanie, wyjaśnianie, potwierdzanie.

C. Komentarze w obszarze sformułowanych pytań:

7. ustosunkowanie się do podanej odpowiedzi (dotyczy: informacji, powtarzania, potwierdzania);
8. ustosunkowanie się do zawartych opinii, ocen, analiz, wyrażonych uczuć;
9. odpowiedzi na zawarte sugestie, kierunki możliwych sposobów działania.

D. Komentarze socjoemocjonalne w zakresie negatywnych reakcji:

10. niezgadanie się, pasywna postawa, odmawianie pomocy;
11. wyrażanie napięcia, prośenie o pomoc, wycofanie;
12. antagonizm, obniżenie statusu innych, obrona własnego zdania, stanowiska.

Autorki tekstu poszukiwały odpowiedzi na pytanie: *Czy i w jakim stopniu interakcje między autorami blogów i ich czytelnikami stanowią akty, które wskazują na posiadanie przez nich cech umysłu płytkiego lub głębokiego ujawnianych poprzez treści komentarzy?*

Spośród 54 blogów uczestników projektu wybrano tylko 24, które zawierały komentarze od innych uczestników grupy w odniesieniu do prezentowanych treści. Blogi, które wzięto pod uwagę były publicznie dostępne, skupiały się na tematach ujętych w projekcie, zawierały co najmniej 2 komentarze, które świadczyły o interakcji między autorami blogów i ich czytelnikami. Łącznie uczestnicy projektu udzielili 89 komentarzy. Liczbowy i procentowy rozkład interakcji na blogach edukacyjnych (liczba IPA przypisana do kategorii komentarze – 89) przedstawia się w następujący sposób:

1. solidaryzowanie się – 21 komentarzy – 23,59%;
2. rozładowanie emocji, napięcia, żarty – 2 komentarze – 2,24%;
3. zgadzanie się – 21 komentarzy – 23,59%;
4. sugestia – 11 komentarzy – 12,35%;
5. opiniowanie – 35 komentarzy – 39,33%;
6. udzielanie informacji – 8 komentarzy – 8,9%;
7. prośba o informacje – 0 komentarzy – 0%;
8. prośba o opinię – 9 komentarzy – 10,11%;
9. prośba o sugestię – 4 komentarze – 4,49%;
10. nie zgadza się – 0 komentarzy – 0%;
11. wyrażanie napięcia – 3 komentarze – 3,37%;
12. wyrażanie antagonizmów – 0 komentarzy – 0%.

Analiza ilościowa wykazała, że wystąpiły w przeważającej mierze komentarze o charakterze pozytywnym. Najwyższy odsetek (39,33%) prezentuje subiektywne spojrzenie autorów komentarzy, w których odnosili się do osobistych odczuć, doznań i poglądów. Tak duża liczba subiektywnych i asertywnych postaw, zabarwionych emocjonalnie może świadczyć o nieosiągnięciu jeszcze stanu umysłu „głębokiego” czy też „pięknego”. Właśnie nieumiejętność obiektywnego oglądu sytuacji, oderwania się od własnych kontekstów i opinii oraz niemożność, czy też niechęć umieszczania komentarzy niezgadających się nie dodaje umysłowi urody i słyca jego możliwości. „Przytakująca” konwersacja to jedynie głaskanie umysłu, a nie sprawdzanie go w komunikacyjnej akcji. Należy zauważyć, że choć osoby uczące angażowały się w wartościowe komentarze, to nie były one nastawione na rozwiązania, a sprowadzały się jedynie do poprawnej wymiany zdań. Oto przykłady:

Ole Martin powiedział: Magne, widzę, że masz wiele do powiedzenia na ten temat. Ja mam również obawy co do tego, że dzisiejsi użytkownicy Internetu ślepo ufają informacjom, które są tam zawarte. Naszym obowiązkiem, tzn. nauczycieli, rodziców, jest wskazanie użytkownikom Internetu sposobów korzystania z tych zasobów i przyrzeć się ich jakości poprzez „krytyczne okulary.

Gjersten G. powiedział: Witam Bigtwist. Wartościowa refleksja. Zgadzam się z Tobą, że wszyscy żyjemy w wielkim pośpiechu. Ciągłe patrzymy w przyszłość i zapominamy, że życie składa się z chwil. Jednak dostrzegam wiele dobrych stron naszego społeczeństwa informacyjnego. Mamy dostęp do najnowszych wiadomości z całego świata. Wszystko jest dostępne za pośrednictwem Internetu. Możesz siedzieć w Norwegii i robić zakupy w Japonii. Uwielbiam te możliwości i na marginesie kocham moje buty w stylu Tokio.

Tullipanem powiedział: Ciekawe! Dzieci są ofiarami TV. Jako dorośli wiemy, że istnieje różnica pomiędzy telewizją i prawdziwym z życiem. Dzieci zaś mieszają ze sobą te dwa światy. Muszę przyznać, że ładnie wyraziłeś tę myśl.

Aina powiedziała: Ciekawy temat Ole Martin. Nie ma wątpliwości, że dzieci biorą lekcje z tego, co widzą w telewizji. Sympatia wśród ludzi jest prawie nieobecna w wielu programach telewizyjnych. Zatem, jak możemy oczekiwać od naszych dzieci empatii i współczucia, skoro sami w nich tego nie rozwijamy. Jako pracujący dorośli nie mamy często możliwości, aby nadzorować, co ogląda dziecko w telewizji. Może szkoły mogłyby pomóc, koncentrując się na nauczaniu ich współczucia i empatii? Nie możemy zrobić nic, aby zapobiec rozwojowi technologii, ale możemy pomóc w złagodzeniu szkód.

Godejord powiedziała: Witaj Magne. Refleksja ta dotyczy bardzo ważnego i poważnego problemu przepaści cyfrowej i polaryzacji społecznej w rewolucji informatycznej. W końcowym wniosku można zwrócić uwagę na fakt, że sama technologia jest neutralna. Winy nie ponosi technologia, ale ludzie, którzy jej nadużywają. Nasze czasy są prawdopodobnie najbardziej złożone i bardzo zmienne. Podoba mi się motto Twojego postu. Myślę, że żyjemy w dobie zmian i erze zmieniania.

Wśród opinii znalazło się kilka, które można określić mianem konstruktywnych, tzn. opinie konkretne, uargumentowane i obiektywne. Oto przykłady:

Aina: Facebook i Nettby stały się areną dla młodzieży i dorosłych. Mówimy cały świat w odniesieniu do własnego, małego świata. Dzielimy się zdjęciami mającymi bardzo prywatny, wręcz intymny charakter, nie zdając sobie sprawy z konsekwencji publikowania takich fotek. Muszę przyznać, że podczas tworzenia konta byłam bardzo ciekawa, czego doświadczę. A kiedy po raz pierwszy zamieściłam informacje o sobie, byłam zaskoczona ogromną ilością kontaktów ze strony rodziny, przyjaciół i starych kolegów z lat szkolnych. Czułam zadowolenie z przynależności do tej internetowej społeczności. Później zaczęłam dostrzegać wady posiadania konta. Tak naprawdę, nie jest interesujące, kiedy przyjaciele jedzą, odpoczywają, ćwiczą i śpią.

Jednak znalazłam się wśród tych, którzy oczekiwali takich informacji ode mnie. Czy to właściwy sposób wykorzystania Facebooka? Co było intencją powstania portali społecznościowych? Dzielenie się wiedzą, czy plotkowanie? Korzystanie z Internetu sprawia, że trudno nam zachować prywatność, albowiem każde kliknięcie zostawia ślad. Post ze zdjęciami z imprezy w internecie, nigdy nie zniknie. Zawsze będą gdzieś tam. Młodzież robi filmy i zamieszcza w sieci, w których pokazuje nieuzasadnioną przemoc. Zarówno jako rodzice i jako nauczyciele musimy uczyć nasze dzieci i naszych uczniów, jak działa Internet i jak być bardziej świadomym tego, co można publikować w Internecie. Powinni być tego świadomi. Dzieci muszą mieć tę wiedzę w młodym wieku. Dzisiaj już 7-8 letnie dzieci rozmawiają ze sobą na różnych forach. Musimy zdać sobie sprawę, że informacje o tym, co w Internecie jest i co tak naprawdę się dzieje, kiedy zalogować się na Internet muszą być podane uczniom znacznie wcześniej niż obecnie. Nie możemy zatrzymać rozwoju, ale musimy starać się ograniczyć ewentualne szkody.

Aina: Dzięki za komentarze. Kiedy powracam myślami do własnego dzieciństwa, przed uzyskaniem dostępu do mediów cyfrowych, widzę, że żyliśmy w społeczeństwie, w którym rodzice mieli możliwości, aby chronić dzieci przed informacjami o zabójstwach i przemocy, jakie miały miejsce na świecie. Wychowałam się na wyspie i mieliśmy tylko dostęp do lokalnej gazety. Dziś staramy się chronić nasze dzieci w miarę możliwości w domu. Niestety mogą być narażone na nienawiść i agresję w szkole, w gronie przyjaciół lub sklepie, itp. Rodzice nie chcą, by ich dzieci doświadczały szykanowań, nękania poprzez sieć lub same przyczyniały się do tego. Jakie postawy powinniśmy przyjąć? Jaką wiedzę powinniśmy przekazać naszym dzieciom/uczniom na ten temat? Co możemy zrobić dla nich, aby jak najlepiej przygotować ich do życia w społeczeństwie informacyjnym?

Studenci wielokrotnie solidaryzowali się z wypowiedziami (23,59%) innych osób podzielając ich opinie i wyrażali zgodę w odniesieniu do prezentowanych informacji w postach (23,59%):

Kjetil: Witam Aina, gratuluje bloga! Myśle, że wybrałaś interesujący i ambitny temat, wyrażając troskę o nadużycie społecznej komunikacji medialnej. Stopień wykorzystania mediów społecznych będzie wzrastał w nadchodzących latach. Nie możemy tego zatrzymać. Jedyne, co możemy zrobić, to postarać się, aby dzieci były bardziej odpowiedzialne.

Rigmor powiedziała: Witam Berit! To będzie ekscytujący rok i myślę, że mamy podobne zdanie w tej kwestii. Ponieważ żyjemy w zmieniającym się społeczeństwie, niezwykle ważne jest utrzymanie szkół w dobrej jakości. Liczę na współpracę z Tobą i Gunn. Jestem przekonany, że będziemy ze sobą współpracować i dokonywać pozytywnych zmian w tym obszarze!

W ramach sugestii (12,35%) pojawiały się również pewne propozycje rozwiązań rozważanych problemów. Oto przykłady:

Nina powiedziała... Hej Arild! Widzę, że mamy podobne zdanie o blogach, jesteśmy sceptycznie nastawione. Mimo to, mamy rozpocząć blogowanie i być może uzyskamy z tego jakiś pożytek. Spróbuję okazać entuzjazm z naszego zadania na ICT 103. Pomóżmy sobie wzajemnie w blogowaniu.

Kjærsti powiedziała ...Wydaje mi się, że twój post ma wiele punktów odniesienia do dalszych rozważań Elisabeth. To chyba niestety nie każdy wie, że nie obiecał opublikować zdjęcia i wideo, które mogą być obraźliwe, jeśli nie wyraziła zgody na to. Tu jest link do strony, która została opracowana dla dzieci, młodzieży, nauczycieli, rodziców i opiekunów, jako grupy docelowej. Może być przydatny dla Ciebie jako przyszłego nauczyciela:.) <http://www.medietilsynet.no/no/Trygg-bruk/>.

W analizie komentarzy wystąpiły także wypowiedzi udzielające informacji (8,9%):

Else powiedziała: Hej! Blog jest publicznym dziennikiem, w którym zapisujesz myśli i opinie. Wiele blogów jest o hobby, wiele ludzi pisze o swojej pracy, jak np. mój blog :) Życzę powodzenia w świecie blogosfery. Może się dołączysz?

Cześć :-) Obie wiadomości (na zdjęciu i w tekście) wywołują wiele refleksji. Chciałabym polecić książkę napisaną przez Thomasa Hyllanda Eriksena (norweski profesor, Uniwersytet w Oslo). Tytuł brzmi: „Tyrania chwili”. Moja intuicja mówi mi, że może okazać się dla Ciebie interesująca. BG :-).

Co ciekawe, nie wystąpiły komentarze, w których studenci zwracaliby się z prośbą o informacje. Z tego wynika, że każdy z nich starał się samodzielnie pozyskać materiały źródłowe oraz zmierzyć się z podjętym tematem lub prosić o wsparcie prowadzącego nauczyciela. Pojawiły się natomiast komentarze, w których uczestnicy zwracają się o opinię w odniesieniu do przedstawionych rozważań (10,11%). Świadczyć mogą o tym następujące wypowiedzi:

Ole G. powiedział... Zgadzam się. Zastanawiam się, czy dzieci dzisiaj mają te same zabawy jak my, gdy byliśmy w ich wieku? Czasami, gdy spoglądam na dzieci tu, gdzie mieszkam, stwierdzam, że nie są one tak ciekawe, jakie pamiętam z własnego dzieciństwa. Mój brat i Ja wymyśliliśmy samochody i wszelkie pojazdy z Lego, do tego dodawaliśmy baterie i to, co udało nam się znaleźć. Kiedy pojawiły się komputery musiałem zdemontować jeden, aby zobaczyć, co jest w środku. Czy dzieci w innych krajach są bardziej ciekawe niż dzieci w Norwegii? Czy bogactwo zawłaszcza naszą zdolność do kreatywności i ciekawości? Czy jest różnica zauważalna w miastach w porównaniu do wsi? Może to tylko mój punkt widzenia? Co o tym myślicie?

Wśród komentarzy pojawiły się tylko trzy sformułowania świadczące o obawie i napięciu związanym z upływającym czasem i koniecznością rozliczenia się z wykonanego zadania. Przedstawiają się one w sposób następujący:

Christina powiedziała ... Dzięki Heidi:) Napisałam swoje rozważania na blogu dopiero w ten weekend, więc jest już za późno na wskazówki: (zostało tak wiele a ostatnio zapomniałam wytycznych terminów:(No cóż, nic z nim nie zrobię ...

spóźnienie, ucznia, pracownika i moja mama czasami ..... :) Również analiza zagadnień ICT zabrało mi wiele czasu ... Ale teraz zbliżam się do końca:) Pozdrawiam Christina.

Analizując komentarze zauważono, że polscy studenci w porównaniu ze studentami norwesкими w zdecydowanie mniejszym stopniu udzielali komentarzy na blogach. W uzasadnieniu polscy studenci wskazali problemy językowe i techniczne związane z prowadzeniem bloga. Pomimo obligatoryjnego języka angielskiego studenci autorzy wpisów posługiwali się językiem ojczystym, co stanowiło problem dla pozostałych uczestników projektu. Ponadto stwierdzono, że interakcje były początkowo wywoływane przez nauczyciela i można sądzić, że jego działanie w grupie mogło wpłynąć na efektywność pracy grupy. W niektórych blogach komentarze do postów pojawiały się już po kilku godzinach, podczas, gdy w innych czytelnicy przedstawili swoje uwagi dopiero na następny dzień lub kilka dni, a nawet tygodni, później. Więcej komentarzy i głębszy dialog wystąpił w wyniku stawiania pytań przez czytelników i udzielania odpowiedzi przez autorów blogów. Zauważono, że komentarze są szczególnie silnym wsparciem w budowaniu wspólnoty edukacyjnej grupy internetowej w dążeniach do osiągnięcia tożsamyh celów edukacyjnych. Ponadto są świetnym rozwiązaniem do poszukiwania i wymiany informacji (doświadczenia, wiedzy, umiejętności itd.). W odróżnieniu od internetowych forów dyskusyjnych, omawiane zagadnienia na blogach opierają się na osobistych projektach realizowanych przez poszczególne osoby uczące się. Główną zaletą jest to, że interaktywne blogi mogą dostarczyć wsparcia emocjonalnego w wymianie opinii w ramach wspierania działań uczących się w pracy nad projektami publikowanymi w formie dzienników internetowych. Analiza komentarzy wskazuje, że blogi służyły w przeważającym stopniu wymianie opinii i sugestii. Studenci chętniej dzielili się swoimi doświadczeniami i poglądami, co jest bardzo cenne. Mamy tu do czynienia ze społecznym charakterem uczenia się wymagającym wymiany twierdzeń. Uczący się odczuwa potrzebę przedyskutowania pewnych opinii i poglądów, które wytwarzają się w toku poznania. Towarzyszą temu również wątpliwości, które wymagają dodatkowych objaśnień. Samokontrola, sprawowana w czasie uczenia się, wspierana jest poprzez porównanie własnych postępów z postęпами innych osób [Bandura, 1972, s. 100]. To teoria społecznego uczenia się wraz z teorią konstruktywizmu społecznego dostarczają wyjaśnień pomocnych w tworzeniu i rozwijaniu blogosfery przez obserwację i modelowanie. Czytanie dużej liczby innych blogów pomaga udoskonalić własny warsztat. Posty innych osób mogą motywować do regularnego uzupełniania własnej strony. Niezwykle ważna jest wzajemna interakcja. Przy czym nabywanie umiejętności przez uczących się nie musi być związane z wykonywaniem czynności praktycznych. Często wystarczająca jest analiza obserwowanego działania pod kątem określonego problemu teoretycznego.

Z powyższych analiz komentarzy na blogach edukacyjnych wyłania się obraz umysłów studiujących młodych ludzi, którzy dzielą się własnym doświadczeniem i trafnymi, czasami konstruktywnymi opiniami wyrażającymi pozytywne emocje. Brakuje jednak uzasadnień własnych opinii i stanowisk. Być może na jakość tych komentarzy mogło mieć wpływ kilka kwestii, tj.: opinie i ocena nauczyciela oraz innych uczestników projektu, brak anonimowości, wcześniejsze znajomości, sympatie i antypatie wśród uczących się,

doświadczenia związane z blogowaniem. Zastanawia i martwi nieobecność komentarzy prezentujących odmienne opinie i stanowiska oraz prób spojrzenia z różnych perspektyw na dany problem.

Aby dopełnić obraz umysłów blogerów warto przyjrzeć się jeszcze komentarzom na blogach o innej tematyce, niekoniecznie związanej z edukacją. W tym celu wybrano blogi poświęcone hobby (dom i styl). Do analizy wybrano trzynaście blogów. Łącznie poddano analizie 260 komentarzy według przyjętej klasyfikacji R. F. Bales'a. Podjęta analiza, tym razem odsłoniła cechy płytkich umysłów blogerów. Można powiedzieć, że życie chwilą, uznanie tylko przyjemności – niszczy refleksyjność. Komentarze zawarte na blogach w przeważającej mierze miały zabarwienie socjoemocjonalne z przewagą wypowiedzi podnoszących status autorów postów, wyrażanego poparcia a wręcz podziwu. Za przykład niech posłużą następujące wypowiedzi:

codowne roze, cos wspanialego, absolut piana jak dla mnie.

*Zazdroszcze Ci tego ogrodu, jest piekny i na pewno sie tam swietnie odpoczywa.
pozdrawiam cieplo. Basia*

*Zakątek po prostu niezemski!! A te róże... Kocham angielskie... gratuluję i szczerze
skłaniam się przed Twoimi hodowlanymi zdolnościami. Cudne okazy! :)*

*45 krzaczków? Coś pięknego! Zjawiskowo wygląda ten bukiet w wazonie, a co
dopiero taka ilość... No i powiem, jak to ja: wiedziałam, że nas czymś zaskoczysz
i coś dłubałaś! Pawilon bomba! Nie pisałaś nigdy co posadziłaś pod płotem, że tak
ładnie obrosło jego betonowość i ile te ostróżki Twoje mają? Bo na wzrost to min.
3 lata, albo taka ziemia u Ciebie dobra:)*

Pozdrawiam serdecznie:)

Na jednym z blogów autorka przestała tak często jak dotychczas pisywać i natychmiast zaczęła otrzymywać komentarze ponaglące i zachęcające do dalszej aktywności. Wypowiedzi te można zaliczyć do negatywnych wyrażających napięcie i swego rodzaju zdenerwowanie. Oto przykłady:

Anonimowy pisze...

*Fallo gdzie się zapodziałaś? Za chwilę wiosna w Twym ogrodzie a ty zimę
przespałaś?*

*Anonimowy pisze... Pani Asiu...niepokoję się o Panią. Proszę się odezwać.
Tęsknimy za Panią i za cudownym domkiem ! Bardzo proszę :)*

Łatwo dostrzec, że zamieszczone na blogach komentarze świadczą o ich popularności i zainteresowaniu tematem. Charakterystyczną właściwością blogów jest anonimowość użytkowników, albowiem przeważająca większość autorów blogów występowała pod pseudonimami (nickami). Ponadto zamieszczane komentarze i tym samym posty nie są tekstami oficjalnymi. Autorzy analizowanych blogów, jak i ich czytelnicy, działają w niewielkiej (najczęściej kobiecej) społeczności internetowej, którą łączą przede wszystkim wspólne zainteresowania. Co ciekawe, owe dzienniki internetowe ukazują emocjonalny punkt widzenia związany z troską i dbaniem o wygląd domu i ogrodu, stan przedmiotów, wśród których przebywa człowiek. Zaskakujące jest, że w komentarzach nie

pojawiły się pytania o poradę lub wskazówki dotyczące wykonania lub odrestaurowania przedmiotu, co mogłoby wydawać się przydatne dla czytelników. Pojawiały się częściej wpisy od czytelników zapraszające do odwiedzenia ich blogów związanych z tym tematem. Odnosi się wrażenie, że blogerom zależy na czerpaniu satysfakcji, przyjemności z faktu prowadzenia samego bloga oraz promocji własnego Ja. Wydaje się także, że dla autorów blogów i komentatorów czasem ważniejsze są przymioty ciała, niż ducha. Opublikowane wpisy mogą świadczyć o posiadaniu przez autorów i czytelników blogów umysłów płytkich.

Warto jeszcze przyrzeć się blogom nastolatków, które nasycone są ogromną ilością kolorowych zdjęć, animowanych gifów oraz filmików z niewielką ilością tekstu. Analiza samych już komentarzy dowodzi, że aspekt interaktywności nie jest (wbrew wcześniejszym założeniom) kwestią fundamentalną. Wydawać się może, że autorzy blogów uznają już sam fakt opublikowania postu jako wystarczający wyraz autokreacji. Mają potrzebę prezentacji siebie, bez konieczności poznania opinii innych osób. Stąd przy wielu blogach znaleźć można tylko po kilka komentarzy lub są one w ogóle nieobecne, np.

bawic sie!

zrobiłam sobie tatuaż na kolanie : – O

świnie na smyczy i człowieka – babke

*yeah^^*

Chciałam jeszcze dodac, że zrobilam własne krople do oczu...ktoś chce wypróbować ? : – O

nie podoba mi sie takie zycie...nie chce i nie musze. Nie wiem co zrobie...może wyjade do Afryki i będę pomagac biednym dzieciom dopóki nie zachoruje na jakaś ospe i nie zemre parszywie z piaskiem na ustach...

Kolejny raz nie wiem co zrobić z życiem, kim zostać...nie wiem czy słusznym jest gonić własne ambicje a na końcu i tak być kolejnym diagnostą, który myślał, że coś osiągnie jego kariera będzie piękna pełna nieoczekiwanych wyzwań którym oczywiście podola i zwrotów akcji...wszystko będzie wspaniałe a na końcu i tak skończe w aptece albo w laboratorium badając od rana do wieczora odczyn moczu...

naskarzyłam na pana od wf-a...koniec tego ciapajstwa podróżować jest bosko tylko cos zawsze przeszkadza to nieswoje uczucie jednocześnie pelno jest swojskosci to prawie tak jakby zrobic mieszanke z absolutu gardeni i zagryzc to roztworem nasyconym majerankiem. Musze powiedziec ze lubie mijać te zdziwione, zazdrosne twarze pochwale sie przy tym i schudlam 7kg mam teraz 50 co przy wzroscie 165 calkowicie mi odpowiada zdalam sobie sprawe ze o to chodzi przypomniałam sobie ze dlatego tak sie gapia w tym kosciele zdolali nawet mnie zawstydzic wstydem napelnia trzewia nie poradze bo nic nie zdarza sie dwa razy tak samo.

Dlaczego kiedyś, kiedy wszystko było zjebane tak, że aż nie dało się żyć nie zastanawiałam sie nad tym?chyba byłam szczęśliwa. Dlaczego teraz w „lepszych czasach” nigdy nie jest dobrze...kiedy byłam mała byłam głupia teraz też chciałabym być...albo nie byc wcale.

Ta głupia myśl przechodzi mi czasem przez głowę...głupia albo niegłupia. Moim zdaniem to akt odwagi.

Czytając powyższe komentarze zauważamy wulgarny i potoczny język nasycony licznymi literówkami, błędami ortograficznymi, zupełnym ignorowaniem zasad interpunkcji, nie mówiąc już o usterkach stylistycznych i gramatycznych. Można stwierdzić, że wpisy cechuje ogólna niedbałość językowa. Co ciekawe, brakuje tu komentarzy wspierających lub prezentujących problem z różnych perspektyw. Jak wspomniano wcześniej umysł przejawia się w języku. W tym przypadku będzie to umysł płytki.

Wnioski

Z podjętych analiz wynika, że typ bloga tj. osobisty, związany z hobby lub specjalistyczny itd. narzuca poziom językowy i merytoryczny zapisanych tekstów. Najbardziej popularne blogi osobiste zazwyczaj stanowią przykłady autoprezentacji, autopromocji i autokreacji. Przesycone są ładunkiem emocjonalnym. Występuje w nich niewiele komentarzy, co świadczyć może o braku zainteresowania ze strony samych autorów, jak i czytelników. Według badania Gemius osoby, których blogi są częściej komentowane, poświęcają na ich prowadzenie więcej czasu i częściej umieszczają wpisy, co z kolei przekłada się na większe zainteresowanie danym dziennikiem i komentowanie jego wpisów [Zając i in., 2007, s. 5]. Trochę inaczej kształtuje się sytuacja w przypadku blogów edukacyjnych, bowiem ich autorzy często nie zachowują anonimowości, zaś posty mogą być wymuszane poprzez ocenianie. Niezwykle ważną rolę odgrywa tu nauczyciel, który jako koordynator całego przedsięwzięcia wspiera działania uczących się i zachęca do aktywności. Istotne są wzajemne interakcje pomiędzy osobami uczącymi się, tworzenie konstruktywnych komentarzy oraz dzielenie się własnym doświadczeniem, co miało miejsce między uczestnikami międzynarodowego projektu „ICT in Social Life”. W przypadku blogów edukacyjnych zaobserwowano wyższy poziom dbałości językowej, rzetelności i dbałości o poprawność merytoryczną zarówno wpisów bloga, jak i tworzonych komentarzy. Mimo zadowalających wyników z aktywności komentujących studentów, należy zaznaczyć, że nie osiągnęli oni stanu umysłu głębokiego, pięknego. Komentujący nie podejmowali trudu rozwijania dyskusji, dostrzegania odmiennych perspektyw, szerszych horyzontów, szukania przyczyn i rozwiązań zaistniałych problemów. Nie występowały w ogóle przypadki wyrażania postawy, opinii odmiennej z przedstawioną przez blogera. Także popieranie stanowisk i opinii, nie zawierało uzasadnienia czy poparcia faktami, własnymi doświadczeniami. Ogólnie mówiąc, wyłaniał się obraz poprawnej, ale jałowej wymiany zdań, bez otwierania się na innych i próby wyjścia poza ramy narzuconego projektu.

Na podstawie przeprowadzonych analiz wyprowadzono poniższe wnioski:

- Blog to nie tylko publikowane posty, trzon stanowią komentarze, z których autorzy powinni umieć skorzystać.
- Blogowanie pozwala na doskonalenie umysłów społeczności internetowej, jednak proces ten wymaga obecności doświadczonego opiekuna, mentora lub moderatora dyskusji, legitymującego się kulturą poznawczą na wysokim poziomie.
- Komentarze zawarte na blogach w przeważającej mierze mają zabarwienie socjoemocjonalne z przewagą wypowiedzi podnoszących status autorów postów.

- Pisanie na blogu jest procesem introspektywnym, co pozwala na wgląd w siebie i prezentację problemu z własnej perspektywy.
- Blog jest narzędziem wsparcia w dochodzeniu do rozwiązania problemów.
- Uczestnicy blogosfery oddziałują na proces konstruowania wiedzy przez osobę uczącą się, umożliwiając jej wyjście poza jej ograniczony zasób wiedzy, umiejętności i doświadczeń.
- Blog to szansa na efektywną komunikację między „cyfrowymi imigrantami” – jak określił nauczycieli Mark Prensky – i „cyfrowymi tubylcami”, jakim jest młode pokolenie uczących się.

Podsumowując, warto podkreślić, że w wyniku interakcji z innymi blogerami możliwa jest konfrontacja różnych punktów widzenia, tym samym pojawia się szansa na dostrzeżenie, przedyskutowanie czy przeformułowanie pomysłów i praktycznych rozwiązań. Prowadzenie mądrego dyskursu, zainteresowanego partnerem w rozmowie, nastawionego na zrozumienie odmienności drugiego człowieka, jego punktu widzenia oraz nastawionego na wspólne budowanie znaczeń i dochodzenia do prawdy niesie nadzieję na wychowanie w duchu humanistycznym i doskonalenie umysłów internautów, pielęgnowanie ich piękna i głębi. Bowiern, cytując Zbigniewa Pietrasieńskiego, *umysł dociekliwy, wyzbyty przesądów, szukający mądrości, jest piękny. (...) W porównaniu z powierzchownym gadułą czy fanatykiem o niezachwianej racji, ktoś samokrytyczny i szukający uzasadnień wydaje się pełniejszym człowiekiem. Podobnie większą sympatię, niż zakochany w sobie narcyz wzbudza osoba mająca wgląd w siebie i trafną samoocenę.* Warto więc podjąć trud doskonalenia młodych, płytkich umysłów i wykorzystać nie tylko tradycyjne narzędzia i techniki poznawcze, lecz także narzędzia i sposoby pracy umysłowej bliskie uczniom, np. blogi. Z badania przeprowadzonego przez PBI oraz portal *Gazeta.pl* wynika, że w 2008 roku ponad 300 tys. polskich dzieci czytało blogi, 180 tys. zajmowało się ich pisanie, a 160 tys. komentowało przeczytane treści. Postulujemy więc włączanie nowoczesnych technologii informacyjnych w proces kształcenia dzieci, młodzieży i dorosłych, by doskonaląc umiejętności budujące kompetencje umożliwiające pełne funkcjonowanie w społeczeństwie wiedzy.

Bibliografia

- Bandura L.: *O procesie uczenia się*. Państwowy Zakład Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1972
- de Bono E.: *Mieć piękny umysł*. Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2009
- van Dijk. J.: *Spoleczne aspekty nowych mediów*. WN PWN, Warszawa 2010
- Duch W.: *Geometryczny model umysłu*. „Kognitywistka i media w edukacji” 2002, nr 1-2
- Kozielecki J.: *Człowiek wielowymiarowy*. Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1996
- Kozielecki J.: *Koncepcje psychologiczne człowieka*. Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 2000
- Kron F. W., Sofos A.: *Dydaktyka mediów*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008

Kwiatkowska W.: *The analysis of comments on Internet education blogs on the example of an international project ICT in Social Life*. [W:] *Education Across Borders: e-Didactics of International Module in Socio-Cultural Aspects of ICT*. Ed. B. Godejard, E. Perzycka. "Fredrikke" 2011, nr 1

Miotk-Mrozowska M.: *Komunikacja interpersonalna w Internecie*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2009

Pietrasieński Z. : *Mądrość, czyli świetne wyposażenie umysłu*. Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2001

Pietrasieński Z.: *Ekspansja pięknych umysłów. Nowy renesans i ożywcza autokreacja*. Wydawnictwo CIS, Warszawa 2008

Słownik terminologii medialnej. Red. W. Pisarek. Universitas, Kraków 2006

Witosz B.: *Genologia lingwistyczna. Zarys problematyki*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2005

Zabawa M.: *My blogasek bierze udział w konkursie*. *Czy polskie blogi internetowe są pisane po polsku?* [W:] *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych*. Red. M. Filiciak, G. Ptaszek. Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009

Zajac J. M., Kustra A., Janczewski P. S. M., Wierzbowska T.: *Motywacje, zachowania i pogląd autorów i czytelników blogów: raport z badania ankietowego przeprowadzonego przez firmę Gemius SA i serwis Blox.pl*. Agora S.A., Warszawa 2007